

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ

А. Е. Бльосткіна, В.В. Подунай

Резюме. У статті здійснена спроба аналізу інноваційної активності промислових підприємств України: перераховані чинники, що впливають на інноваційну активність промислових підприємств та сформульовані причини низького інноваційного розвитку та перспективи їх подолання. На основі проведеного аналізу зроблені висновки про необхідність інноваційної модернізації вітчизняної економіки в умовах євроінтеграційних перетворень.

Ключові слова: промислові підприємства, інноваційна активність, фактори розвитку, методи стимулювання, потенціал підприємства.

Актуальність теми. Особливого значення у сучасній світовій економіці набуває впровадження у виробництво новітніх досягнень науки і техніки. Тому промислові підприємства, що активно впроваджують та використовують інноваційні технології у своїй діяльності є досить конкурентоспроможними у період світової економічної кризи. При цьому, Україна має високу частку сировинних галузей промисловості, але інноваційний розвиток не є однією з головних ознак зростання національної економіки. Позитивні тенденції хоча й спостерігалися протягом кількох років, але мали переважно тимчасовий характер і змінювалися протилежними зрушеннями в економіці, що характеризує інноваційні процеси в Україні як нестійкі та позбавлені чітких довгострокових стимулів для інноваційної діяльності. В цих умовах виникає необхідність ідентифікації ключових проблем, що стримують розвиток інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, та пошуку шляхів їх вирішення.

Основним завданням для України на сьогодні повинне стати глибоке коригування економіки, шляхом забезпечення зростаючого рівня НТП в різних галузях промисловості, як головного фактора підвищення інноваційної активності вітчизняних підприємств, що забезпечить високі і стабільні темпи економічного зростання, вирішить певні соціальні та екологічні проблеми, забезпечить конкурентоспроможність національної економіки, підвищить експортний потенціал країни, гарантуватиме їй економічну безпеку та чільне місце в Європейському Союзі.

Мета дослідження. Метою написання статті є дослідження сучасного стану інноваційного розвитку промислових підприємств України та визначення проблем розвитку їх інноваційної діяльності для розробки і впровадження заходів щодо підвищення рівня інноваційної активності підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням розвитку інноваційної політики та інноваційним процесам на виробництві промислових підприємств приділено значну увагу у працях таких вітчизняних вчених, як О. Алейнікова, Ж. Говорухи, О. Гальчинського, В. Гейця, С. Ковальчука, В. Семіноженка, Л. Федулової, Ю. Макогона, Т. Медведкіна, Є. Лазарева, Ю. Шипуліна та інших. Однак постійні зміни інноваційної активності промислових підприємств України, спричинені фінансово-економічними кризами початку ХХІ ст., вимагають подальших досліджень у цьому напрямі.

Виклад основного матеріалу. У Законі України «Про інноваційну діяльність», інноваційна діяльність визначена як діяльність, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок та зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг. Вона спрямована на створення необхідних інноваційних технологій або послуг і здійснюється в тісному взаємозв'язку із середовищем. Інноваційна діяльність об'єктивно обумовлюється потребою ринку, відкриває нові сфери застосування, а отже, і нових споживачів створюваного продукту, технології або послуги [1].

Інноваційну активність виробників визначають такі групи факторів [2]:

1. Зовнішні або загальноекономічні чинники (політичні, правові, чинники, тенденції інноваційної діяльності в державі, розвиток інноваційної інфраструктури тощо), які відбивають вплив макросередовища.

2. Зовнішні регіональні фактори (частка регіону в інноваційної діяльності держави, обсяг і структура інноваційних інвестицій регіону, його інноваційна інфраструктура, підтримка інновацій регіональними органами влади, інвестиційна привабливість регіону тощо).

3. Внутрішні фактори (галузева приналежність підприємств, наявність пільг і державної підтримки, матеріальних, фінансових, інформаційних та трудових ресурсів, фінансовий стан і результати діяльності виробника тощо).

Ці фактори тісно пов'язані між собою та формують інноваційну активність суб'єктів господарювання. Вона визначається двома основними чинниками: станом інноваційного потенціалу підприємства та ефективністю системи управління інноваціями. Зовнішнє середовище може як обмежувати, так і сприяти інноваційному розвитку. Інноваційну активність підприємств країни відбивають наступні показники:

- 1) питома вага підприємств, що впроваджують інновації;
- 2) питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової;
- 3) кількість освоєних інноваційних видів продукції;
- 4) кількість впроваджених нових технологічних процесів.

Проаналізуємо дані показники активності промислових підприємств України.

Протягом 2000-2013 років частка підприємств, що займалася інноваціями, мала незначні зміни. Пік припадає на 2000 та 2002 роки (18%), після чого іде різкий спад аж до 2006 року, що становить мінімальну активність підприємств (11,2%). Після 2006 року спостерігається певне збільшення частки підприємств, що займалися впровадженням інновацій аж до 2012 (з 11,2% до 17,4%), а потім знову активність зменшується (рис.1).

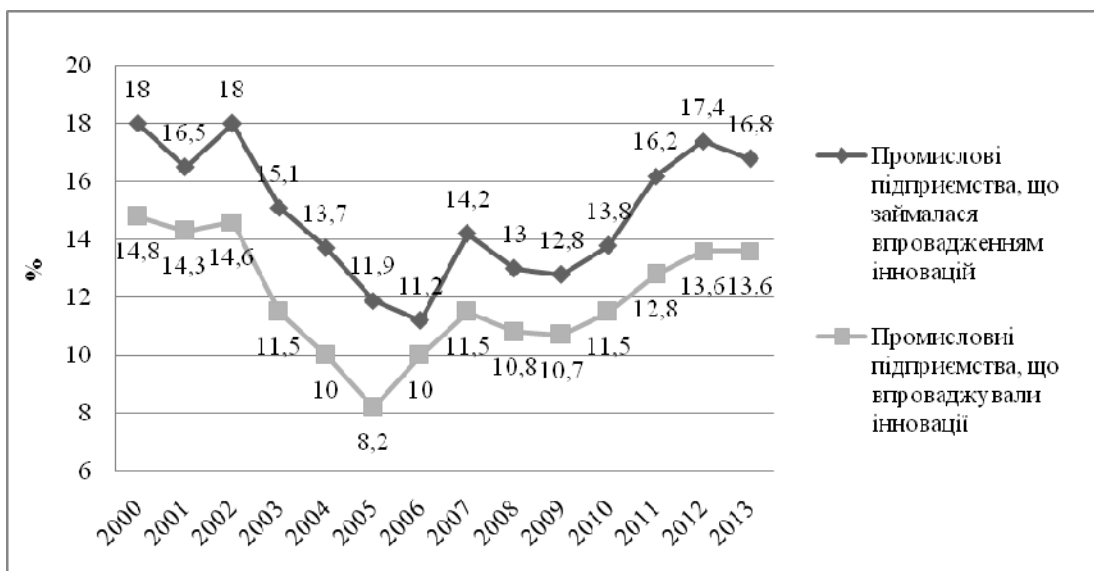

Рис. 1. Питома вага підприємств, що займалися впровадженням інновацій та питома вага промислових підприємств, що впроваджували інновації протягом 2000-2013 років, % [3]

Аналізуючи динаміку активності промислових підприємств, що займалися впровадженням інновацій протягом 2000-2013 років, можна побачити, що пік активності припадає на 2000-2002 роки (максимальна частка 14,8%). Після 2002 року іде різке зменшення активності до 2005 року (мінімальна частка 8,2%). Далі активність

промислових підприємств поступово збільшується і у 2013 році досягає значення 13,6%.

Розглянувши дані по впровадженню нових технологічних процесів на промислових підприємствах за 2000-2013 роки, можна відмітити, що відбувалися незначні коливання в їх кількості, але пік припадає на 2011 рік і становить 2510 технологічних процесів, а найменше їх впроваджувалось в 2002 році, що склало 1142 технологічних процеси (рис 2).

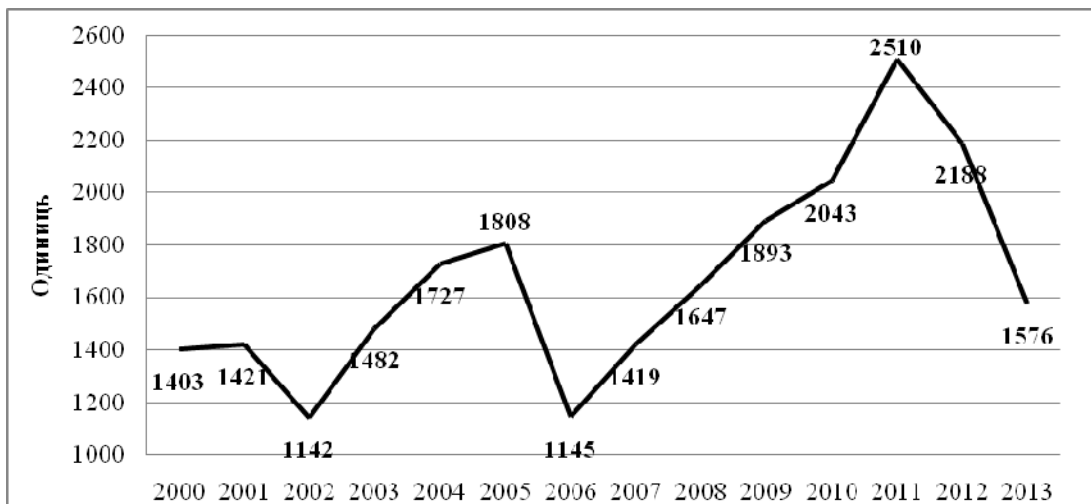

Рис. 2. Динаміка впровадження нових технологічних процесів на промислових підприємствах України за 2000-2013 роки, од. [3]

Аналіз обсягів освоєння виробництва інноваційних видів продукції на промислових підприємствах за 2000-2013 роки показав, що найінтенсивніше відбувалось освоєння за 2000-2003 роки, а найбільше за 2003 рік, що склало 22847 видів продукції. Після цього відбулося різке зменшення, а найменша активність підприємств була в 2006 та 2010 роках, що склало 2408 видів продукції (рис. 3).

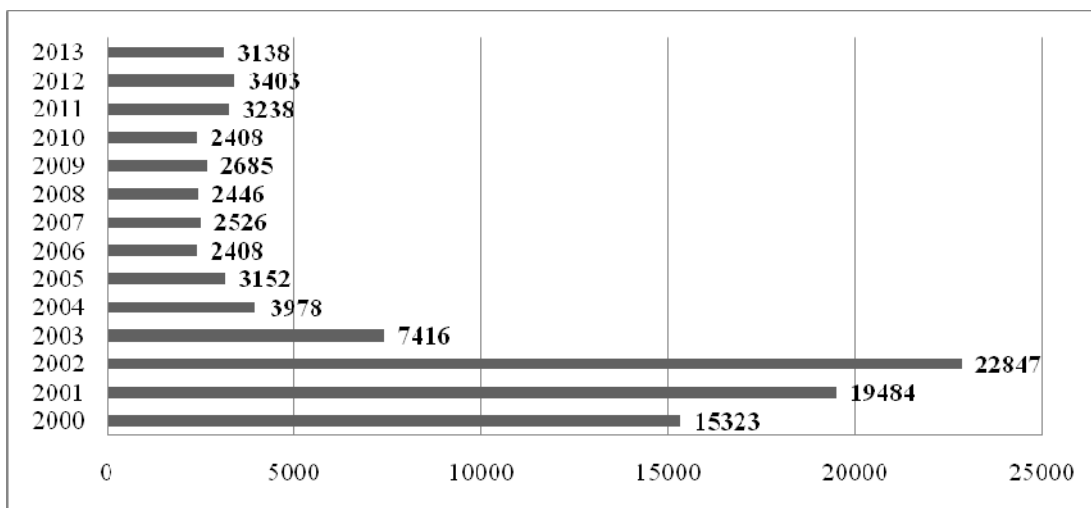

Рис. 3. Динаміка освоєння виробництва інноваційних видів продукції на промислових підприємствах України за 2000-2013 роки, найменувань [3]

Динаміка частки реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової показує, що найбільші сплески були в 2001-2002 та 2006-2007 роках. Після 2007 року частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової почала зменшуватися і в 2013 році склала 3,3% (рис. 4).

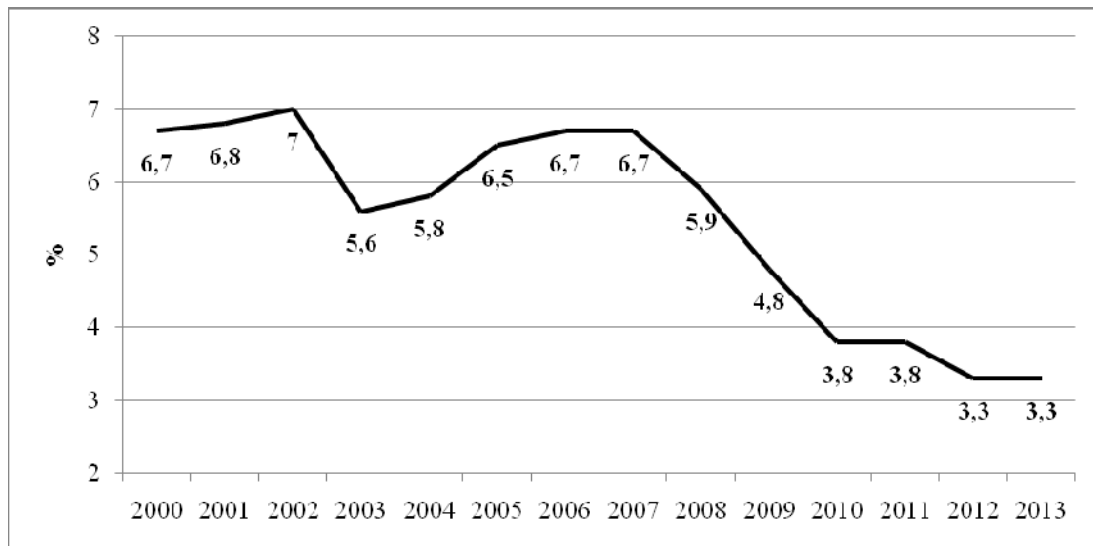

Рис. 4. Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової за 2000-2013 роки, % [3]

Таким чином, значний вплив на розвиток інноваційного потенціалу підприємства здійснюють фактори ринкового середовища, найважливішим з яких є державна політика. Слабкою ланкою в розвитку інноваційного потенціалу підприємств України є [4, с. 115]:

1. Відсутність ефективного організаційно-економічного механізму управління.
2. Нестача фінансових коштів, що зумовлює пошук джерел фінансування та раціонального використання наявних за рахунок обґрунтованості вибору перспективних напрямів інноваційної діяльності підприємств.
3. Відсутність методики комплексного оцінювання інноваційного потенціалу підприємств.
4. Необхідність систематичного технологічного переоснащення виробництва сучасним обладнанням.
5. Підвищена ризикованість, зумовлена високою невизначеністю результату.
6. Неefективна робота маркетингової служби.
7. Недосконалість мотивації персоналу, враховуючи підвищену значущість окремих фахівців.

Хоча й кількість впровадження нових технологічних процесів та освоєння виробництва нових видів продукції збільшується, однак в умовах трансформації економіки такий стан і обсяги інноваційних процесів є далекими від європейських стандартів. Таке становище безумовно є тимчасовим. Загальна тенденція до значного впливу інновацій на техніко-економічний рівень підприємств, яка існує в західних країнах ринкової економіки, поступово захопить і вітчизняну економіку, оскільки альтернативи цьому процесу просто не існує.

Перспективний розвиток інноваційної діяльності не можливий без підвищення інноваційної активності персоналу підприємств, оскільки інноваційна діяльність має розглядатися як використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу в господарській діяльності для створення нових конкурентоспроможних товарів та послуг.

Висновок. Для стимулювання інноваційної діяльності у промисловій галузі необхідні [4, с. 114]: мотивація працівників до інноваційної діяльності, зменшення міграції вчених; законодавчі зміни у галузі інноваційної діяльності щодо пільг і стимулів (зниження податків до підприємств, які розвиваються; удосконалення амортизаційної політики); розширення джерел фінансування; тісна співпраця з іноземними підприємствами, обмін досвідом; активізація діяльності технопарків шляхом державної підтримки; розширення практики надання інноваційним підприємствам середньострокових кредитів із зниженням процентної ставки.

Проблема активізації інноваційної діяльності промислових підприємств з проголошенням Україною євроінтеграційного курсу набуває особливої актуальності. Без інноваційної переорієнтації державної політики, без підвищення інноваційної активності промислових підприємств неможливо досягти основної мети економічного регулювання – підвищення ефективності та конкурентоспроможності промислового виробництва [2].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-152>
2. Бондаренко Н.М. Напрями підвищення інноваційної активності промислових підприємств // Донбас-2020: перспективи розвитку очима молодих вчених: Матеріали V науково-практичної конференції. м. Донецьк, 25-27 травня 2010 р. – Донецьк, ДонНТУ, 2010. – 973 с.
3. Державний комітет статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Омельчак Г.В. Концептуальні основи розвитку інноваційного потенціалу підприємств / Г.В. Омельчак // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. – 2014. – № 2. – С. 113-118.
5. Бондарчук М.К. Інноваційний розвиток підприємств як чинник економічного зростання держави // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.15. – С. 142-147.
6. Ковальчук С. Сучасний стан інноваційного розвитку промислових підприємств України / С. Ковальчук // Економіст. – 2012. – № 10. – С. 27-32.
7. Лазарева С. Дослідження закономірностей інноваційних перетворень у регіональній економіці / С. Лазарева // Економіст. – 2012. – № 9. – С. 35-37.
8. Федулова Л. Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення [Електронний ресурс] / Л. Федулова // Економічна теорія. - 2013. - № 2. - С. 28-45. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecte_2013_2_4.pdf
9. Федулова Л. І. Інноваційний вектор розвитку промисловості України [Електронний ресурс] / Л. І. Федулова // Економіка України. - 2013. - № 4. - С. 15-23. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/EkUk_2013_4_3.pdf

УДК 657.372.3

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА СПИСАННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ І ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ

Д.В. Громик, Е.Е. Іонин

Резюме: У даному дослідженні здійснено порівняльний аналіз існуючих методів розрахунку резерву сумнівних боргів, проведено критичний огляд процесу створення та списання сумнівних боргів в податковому та бухгалтерському обліку.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, резерв сумнівних боргів.

Однією з найбільш вагомих причин погіршення фінансово-економічних показників діяльності багатьох підприємств в останні роки є відказ від створення резерву сумнівних боргів або застосування неефективних методик його розрахунку, що безумовно призводить до виникнення дефіциту власних оборотних коштів, потреби в залученні додаткових фінансових ресурсів ззовні, нарощуванні кредиторської заборгованості тощо. Так, пошук найбільш ефективних шляхів розрахунку величини резерву сумнівних боргів, врегулювання розбіжностей податкового і бухгалтерського